

Dorota Granoszevska-Babiana

Dlaczego warto rozwijać działania w obszarze edukacji morskiej i żeglarskiej na Pomorzu?

Województwo pomorskie, z racji swojego geograficznego położenia i pięknej tradycji, nieodłącznie związane jest z wodą: zarówno z morzem, jak i z bogatym układem wód śródlądowych. Bardzo zależy nam na tym, by w pełni wykorzystać ten unikalny potencjał regionu, tak aby Pomorze rozwijało się w zgodzie z historią i tradycją. Jednym z ważniejszych filarów budowania naszej regionalnej tożsamości jest edukacja morska i żeglarska. Warto też pamiętać, że edukacja morska i żeglarska służy nie tylko upowszechnieniu wśród dzieci i młodzieży wiedzy o Bałtyku, pokazaniu uroków żeglarstwa czy przygotowania do bezpiecznego zachowywania się na wodzie, ale przede wszystkim jest **wyśmienitym narzędziem wspierającym kształtowanie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów**. To właśnie dzięki wykorzystaniu atrakcyjnych dla młodych ludzi treści **możliwe jest osiągnięcie wielu celów wychowawczych** i choćby nauka takich umiejętności jak: współpraca, samodzielność oraz odpowiedzialność za siebie i kolegów. Włączenie do programów nauczania treści związanych z edukacją morską i żeglarską pozwala również na przybliżenie pomorskiej młodzieży potencjału kluczowej dla rozwoju regionu branży morskiej, a tym samym promuje wśród młodych ludzi zawody, które są związane z szeroko rozumianą gospodarką morską. Jednocześnie edukacja morska i żeglarska młodych Pomorzan to szansa na pełniejsze **wykorzystanie infrastruktury żeglarskiej, która w znacznej mierze powstała dzięki środkom unijnym** zaangażowanym w realizację takich przedsięwzięć jak: „Pętla Żuławska – rozwój turystyki wodnej Etap I” oraz „Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej” czy „Pomorskie Szlaki Kajakowe”.

Doświadczenia Samorządu Województwa Pomorskiego w edukacji morskiej i żeglarskiej

W latach 2012-2015 Samorząd Województwa Pomorskiego realizował projekt systemowy pod nazwą: „Pomorskie – dobry kurs na edukację. Kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów w regionie poprzez edukację morską” współfinansowany ze środków Priorytetu IX PO KL 2007-2013. Projekt ten pokazał potencjał lokalnych środowisk, w tym organizacji pozarządowych w realizacji działań związanych z edukacją morską. W ramach projektu:

- objęto wsparciem 8951 uczniów klas V z 269 szkół podstawowych z terenu województwa pomorskiego (z 88 gmin);
- objęto wsparciem 1994 uczniów klas II z 24 gimnazjów z terenów Delty Wisły i Zalewu Wiślanego;

- zorganizowano jednodniowe praktyczne zajęcia żeglarskie, edukacyjne pikniki żeglarskie oraz obozy żeglarskie dla 924 uczniów;
- uczniowie klas V przygotowali prawie 500 projektów związanych z morzem i morskimi tradycjami.

W projekcie uczestniczyła duża grupa szkół z terenów wiejskich i słabych strukturalnie, często były to szkoły uzyskujące niskie wyniki egzaminów zewnętrznych. Doświadczenia te wskazują, że zaproponowane nowoczesne oraz atrakcyjne formy pracy rzeczywiście pomagają w przełamywaniu niechęci do nauki i pomagają kształtować wiarę w swoje możliwości także wśród uczniów z kłopotami edukacyjnymi. Pierwszy projekt edukacji morskiej pokazał też jak łączyć wiedzę teoretyczną z praktyką, jak twórczo wykorzystywać formy edukacji pozaszkolnej i jak mądrze wspólnie pracować nad rzeczywistym wyrównywaniem szans edukacyjnych wszystkich pomorskich uczniów, także tych mieszkających w małych, oddalonych od Trójmiasta miejscowościach.

Wyniesione z realizacji projektu pozytywne inspiracje zaowocowały powołaniem przy Pomorskiej Radzie Oświatowej zespołu roboczego ds. edukacji morskiej, a także uruchomieniem koordynowanego przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej (PPEM). Celem głównym PPEM jest wszechstronny rozwój młodych Pomorzan poprzez wykorzystanie dorobku projektu. „Złap wiatr w pomorskie żagle wiedzy”, morskiej tradycji regionu oraz zasobów gospodarczych i możliwości wynikających z położenia geograficznego województwa pomorskiego. Do udziału w PPEM mogą zgłaszać się szkoły i placówki oświatowe z terenu całego województwa pomorskiego zainteresowane włączeniem tematyki morskiej i żeglarskiej do swojej oferty edukacyjnej. Po roku aktywnego udziału w PPEM szkoły mogą przystąpić do procesu certyfikacji, którego zwieńczeniem jest przyznanie szkole lub placówce tytułu Lidera Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej.

Pomorskie Żagle Wiedzy

Mając na uwadze wzmocnienie działań związanych z upowszechnieniem edukacji morskiej i żeglarskiej Zarząd Województwa Pomorskiego rozszerzył zakres tematyczny przedsięwzięcia strategicznego „Kompleksowe wsparcie szkół i placówek” o dotyczące się tego obszaru tematycznego, a następnie w dniu 5 marca 2020 roku przyjął uchwałę w sprawie ogłoszenia konkursu na identyfikację koncepcji organów prowadzących szkoły podstawowe dotyczących kształtowania kompetencji kluczowych uczniów poprzez edukację morską i żeglarską w ramach realizacji ww. przedsię-

wzięcia strategicznego. W odpowiedzi na ogłoszony konkurs **zostało przygotowanych 21 koncepcji** opisujących zarówno potrzeby, jak i potencjał ludzki oraz infrastrukturalny możliwy do wykorzystania przy realizacji działań związanych z edukacją morską i żeglarską. **W opracowanie koncepcji zaangażowało się 43 gmin z terenu całego województwa pomorskiego.** Wszystkie przygotowane przez organy prowadzące koncepcje zostały przeanalizowane i ocenione przez Komisję Konkursową, w skład której weszli m.in. przedstawiciele Pomorskiej Rady Oświatowej, Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku, Pomorskiego Związku Żeglarskiego, Ligi Morskiej i Rzecznej, Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Dodatkowo – poza posiedzeniami Komisji Konkursowej – odbył się cykl spotkań z poszczególnymi organami prowadzącymi, poświęcony szczegółowemu omówieniu każdej ze zgłoszonych koncepcji. Ze względu na obowiązujące obostrzenia związane ze stanem epidemii COVID-19 wszystkie spotkania odbywały się w trybie zdalnym.

Wynikiem prac Komisji Konkursowej było wypracowanie we współpracy z zainteresowanymi gminami – organami prowadzącymi szkoły podstawowe – uszczegółowionego zakresu działań związanych z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów poprzez edukację morską i żeglarską. Efekty prac Komisji Konkursowej zostały przedstawione Zarządowi Województwa Pomorskiego, który w dniu 23 grudnia 2020 roku ustalił zakres przedsięwzięcia strategicznego „Kompleksowe wsparcie szkół i placówek” w obszarze edukacji morskiej i żeglarskiej.

Określenie zakresu przedsięwzięcia strategicznego umożliwiło organom prowadzącym ubieganie się o dofinansowanie realizacji planowanych działań ze środków europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (Poddziałanie 3.2.1) - RPO WP 2014-2020.

W projektach realizowanych przez gminy zaplanowane zostały takie działania jak:

- 1) w zakresie wsparcia uczniów:
 - zajęcia pozalekcyjne prowadzone metodą projektów (kształtowanie kompetencji kluczowych z wykorzystaniem tematyki morskiej i żeglarskiej),
 - doradztwo zawodowe (tematyka odnosząca się do branż i zawodów związanych z nadmorskim położeniem regionu),
 - praktyczne zajęcia żeglarskie oraz obozy żeglarskie,
 - wyjazdy edukacyjne do miejsc związanych z edukacją morską i żeglarską (np. Stacja Morska na Helu, Akwarium w Gdyni, porty i mariny),
 - festyny/pikniki związane z tematyką morsko-żeglarską;
- 2) w zakresie wsparcia nauczycieli:
 - szkolenia związane z przygotowaniem do prowadzenia zajęć metodą projektu,
 - szkolenia związane z przygotowaniem nauczycieli do prowadzenia praktycznych zajęć żeglarskich nauczycieli posiadający patent żeglarski.

Jednocześnie z projektami gminnymi zostanie uruchomiony projekt koordynacyjny realizowany przez Samorząd Województwa Pomorskiego w partnerstwie z Akademią Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku. Celem projektu koordynacyjnego jest wsparcie i wzmocnienie prowadzonych w gminach działań poprzez:

- 1) w zakresie wsparcia uczniów:
 - regionalny konkurs projektów edukacyjnych związanych z tematyką morską i żeglarską realizowanych przez zespoły uczniowskie powołane w ramach projektów gminnych,
 - subregionalne i regionalne żeglarskie pikniki edukacyjne, służące m.in. promocji branż i zawodów związanych z nadmorskim położeniem regionu oraz wymianie doświadczeń;
- 2) w zakresie wsparcia nauczycieli:
 - przygotowanie nauczycieli do prowadzenia praktycznych zajęć na wodzie służących kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów, w tym szkolenia standaryzujące dla nauczycieli - instruktorów sportów wodnych, szkolenia przygotowujące do zdobycia uprawnień instruktorskich i żeglarskich)
 - kurs online wspierający w pracy metodą projektu edukacyjnego,
 - sieci współpracy dla nauczycieli i dyrektorów szkół wdrażających edukację morską i żeglarską
 - konsultacje z ekspertami z zakresu pracy metodą projektu, włączania treści morskich i żeglarskich do oferty edukacyjnej szkoły oraz z zakresu prowadzenia praktycznych zajęć żeglarskich,
 - materiały dydaktyczne wspierające edukację morską i żeglarską oraz wymianę doświadczeń w ramach konferencji regionalnych.

Wszystkie wymienione powyżej działania zaplanowane w ramach projektu koordynacyjnego w pierwszej kolejności dedykowane będą uczniom i nauczycielom zaangażowanym w projekty gminne. Poza Akademią Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku – będącą partnerem Samorządu Województwa Pomorskiego, w realizację projektu będą także zaangażowane regionalne placówki doskonalenia nauczycieli: Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku oraz Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Warto podkreślić, iż wszystkie projekty realizowane będą pod wspólnym hasłem „Pomorskie żagle wiedzy”. Łączna wartość wydatków merytorycznych związanych z edukacją morską i żeglarską możliwych do sfinansowania w ramach RPO WP 2014-2020 wynosi ponad 12 340 000 zł. W ramach tych projektów wsparciem zostanie objętych ponad 7 600 uczniów pomorskich szkół podstawowych oraz 750 nauczycieli.

Dorota Granoszewska-Babiańska

Kierownik Referatu aktywizacji zawodowej i społecznej w Departamencie Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.